

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2477

av Eva Lohman (M)

Digitalisering av dagspress

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om digitalisering och spridning av svensk dagspress.

Motivering

Till Kungliga biblioteket pliktlevereras svensk dagspress. Kungliga biblioteket har enligt sin instruktion och lag om pliktleverans i uppdrag att bevara dessa tidningar för framtiden och likaså tillgängliggöra dessa. Kungliga biblioteket har därför som ett led i detta arbete fått i uppdrag att mikrofilma svensk dagspress och att distribuera kopior av dessa till Lunds, Uppsala, Göteborgs och Umeå universitetsbibliotek. Uppdraget är dock inte uttryckligen reglerat i författning. Mikrofilmning av hela verk får enligt upphovsrättslagen endast ske i särskilda i lagen angivna fall, t.ex. i bevarandesyfte. Rätt att sprida dessa kopior utan upphovsmannens samtycke är inte möjligt. Mikrofilmning är en gammal teknik och den sätter väsentliga begränsningar för dem som ska utnyttja den konverterade informationen.

Allt talar därför för att den analoga tekniken snarast bör ersättas med en modern digital teknik. Vad som efterfrågas är teknik som möjliggör spridning av digitaliserad svensk dagspress på nätverk. En digitalisering av pliktexemplar och spridning av dessa via nätverk till Lunds, Uppsala, Göteborgs och Umeå universitetsbibliotek är idag inte möjligt enligt upphovsrättslagen. En digitalisering och spridning kräver en sådan kollektiv avtalslicens som föreslås med den nya 42 d § i SOU 2012:24. Lunds, Uppsala, Göteborgs och Umeå universitetsbiblioteks tillgängliggörande av elektroniskt material till allmänheten är inte möjligt enligt gällande rätt utan kräver också kollektiv avtalslicens enligt förslaget till 42 d § i SOU 2012:24. Den nya lagen om pliktexemplar

som sprids på nätverk innebär att exemplar inte levereras till andra bibliotek än Kungliga biblioteket. Det fanns enligt utredningen inte något motiv för detta eftersom det digitala materialet på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt kan spridas vidare förutsatt att Kungliga biblioteket eller den som vill tillgängliggöra materialet har tecknat en sådan avtalslicens som föreslås med den nya 42 a § 2 st och 42 d § i SOU 2012:24.

I dagsläget finansieras genom statsanslag mikrofilmningen av svensk dagspress. Den digitala tekniken har så uppenbara fördelar att en fortsatt mikrofilmning inte är försvarbar. En spridning på nätverk förutsätter emellertid att statsanslag omfördelas från mikrofilmning till digitalisering samt att budgetmedel allokeras för erläggande av licenser. Eftersom de digitala tidningar som sprids på nätverk kommer att pliktlevereras endast till Kungliga biblioteket enligt ny lag måste medel avsättas för avtalslicenser.

En översyn av hur universitet och högskolor ska kunna säkerställa sin forskning i den utsträckning de är beroende av dagspress bör snarast initieras. Vid en sådan översyn bör dessutom en analys ske av hur det befintliga fjärrlånesystemet skulle kunna omformas och till och med utvecklas på sådant sätt att det möjliggör en spridning av digitaliserad dagspress och annat material som finns på Kungliga biblioteket och som efterfrågas vid landets universitet och högskolor.

Eva Lohman (M)